

Gostwng yr oedran pleidleisio i un ar bymtheg

Y Pwyllgor Deisebau | 23 Ionawr 2018

Petitions Committee | 23 January 2018

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-794

Teitl y ddeiseb: Gostwng yr oedran pleidleisio i un ar bymtheg

Testun y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i ostwng yr oedran pleidleisio i un ar bymtheg ar gyfer yr etholiadau hynny lle y mae ganddo'r pwerau i wneud hynny.

Y cefndir

Mae [Deddf Cymru 2017](#) yn rhoi pŵer i'r Cynulliad Cenedlaethol wneud darpariaethau'n ymwneud ag etholiadau'r Cynulliad a llywodraeth leol, gan gynnwys y gallu i ostwng yr oedran pleidleisio. Disgwylir i'r darpariaethau perthnasol ddod i rym ar 1 Ebrill 2018.

18 yw'r oedran pleidleisio isaf ar gyfer holl etholiadau a refferenda yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon. Yn yr Alban, caniatwyd i bobl ifanc 16 ac 17 oed bleidleisio yn y Refferendwm Annibyniaeth ym mis Medi 2014. Yn ôl adroddiad y [Comisiwn Etholiadol](#) ar Refferendwm Annibyniaeth yr Alban, cofrestrodd 109,593 o bobl ifanc 16 ac 17 oed i bleidleisio yn refferendwm yr Alban. Dywedodd 75% o'r bobl ifanc 16-17 oed y siaradodd y Comisiwn Etholiadol â nhw eu bod wedi pleidleisio a dywedodd 97% o'r rheiny y byddent yn pleidleisio eto mewn etholiadau a refferenda yn y dyfodol. Ers hynny, mae Senedd yr Alban wedi pasio [Deddf Etholiadau'r Alban \(Gostwng yr Oedran Pleidleisio\) 2015](#) gan ostwng yr oedran pleidleisio i 16 yn etholiadau Seneddol yr Alban ac etholiadau lleol.

16 yw'r oedran pleidleisio isaf yn Ynys Manaw, Jersey a Guernsey hefyd.

Fel yr amlinellwyd ym [Mhapur Briffio Gwasanaeth Ymchwil Llyfrgell Tŷ'r Cyffredin ar yr Oedran Pleidleisio](#), bu ymdrechion yn ystod hynt Bil Refferendwm yr Undeb Ewropeaidd 2015-16 i ddiwygio'r Bil er mwyn ehangu'r etholfraint ar gyfer y refferendwm a chynnwys

pobl ifanc 16 ac 17 oed. Cytunwyd ar y gwelliant yn Nhŷ'r Arglwyddi pan bleidleisiodd 293 o'i blaid a 211 yn ei erbyn, ond cafodd ei wrth-droi wedyn yn Nhŷ'r Cyffredin.

Cyflwynwyd dau Fil Aelod Preifat yn Nhŷ'r Cyffredin gyda'r nod o ostwng yr oedran pleidleisio isaf ar gyfer etholiadau'r DU. Bydd [Bil Cynrychiolaeth y Bobl \(Rhyddfraint ac Addysg Pobl Ifanc\) 2017-19](#) Jim McMahon AS a [Bil Cynrychiolaeth y Bobl \(Rhyddfraint Pobl Ifanc\) 2017-19](#) Peter Kyle AS yn cael Ail Ddarlleniad ar 11 Mai 2018. Mae [Bil Aelod Preifat](#), at yr un perwyl, hefyd wedi'i gyflwyno yn Nhŷ'r Arglwyddi.

Ym mis Mehefin 2017, mewn briff o'r enw [Votes at 16](#), dywedodd y Gymdeithas Diwygio Etholiadol eu bod o blaid rhoi'r bleidlais i bobl ifanc 16 a 17 oed ym mhob etholiad a refferendwm. Yn ôl y Gymdeithas:

Enfranchising younger people is one of the ways we can try to build a better democracy in the UK. There is a widening gulf between people and politics - we see lowering the franchise as vital to nurturing more active citizens for the future health of our democracy. Giving 16 and 17 year olds a vote provides an opportunity to get the next generation more engaged with politics.

Y camau a gymerwyd gan Lywodraeth Cymru

Daeth [ymgyngoriad Llywodraeth Cymru ar ddiwygio etholiadau lleol yng Nghymru](#) i ben ar 10 Hydref 2017 ac mae'r ymatebion yn cael eu dadansoddi ar hyn o bryd. Fel rhan o'r broses hon, ymgynghorodd Llywodraeth Cymru ynghylch ymestyn yr etholfraint i gynnwys pawb sy'n 16 oed ar y diwrnod pleidleisio mewn etholiadau llywodraeth leol. Mae'r ddogfen ymgynghori yn nodi:

Bu'n bolisi gan Lywodraeth Cymru ers sawl blwyddyn i ostwng yr oed pleidleisio i 16, ac yn wir fe bleidleisiodd y Cynulliad o blaid hyn gyda mwyafrif clir ym mis Mai 2013. At hynny, cynhwyswyd y polisi ym maniffesto'r Blaid Lafur, Plaid Cymru a'r Democratiaid Rhyddfrydol yn yr Etholiad Cyffredinol. Dylem fod mewn sefyllfa i weithredu hyn yn fuan.

Mewn llythyr at Gadeirydd y Pwyllgor Deisebau, dyddiedig 5 Rhagfyr 2017, dywedodd y Prif Weinidog mai:

bwriad Llywodraeth Cymru yw y bydd pobl ifanc 16 ac 17 oed yn gallu pleidleisio yn etholiadau nesaf y Cynulliad Cenedlaethol a llywodraeth leol.

Y camau a gymerwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Rhwng mis Tachwedd 2014 a mis Mehefin 2015 [ymgyngorodd y Cynulliad â phobl ifanc](#) a daeth i'r amlwg fod 53% o'r 10,375 a gymerodd ran yn yr ymgynghoriad o blaid gostwng yr oedran pleidleisio i 16 oed.

Ym mis Chwefror 2017, sefydlodd Comisiwn y Cynulliad [Banel Arbenigol ar Ddiwygio Etholiadol](#). Un o ddibenion y Panel Arbenigol oedd cynghori Comisiwn y Cynulliad ynghylch yr oedran pleidleisio isaf yn etholiadau'r Cynulliad. Cyflwynodd y Panel ei [adroddiad](#) ym mis

Rhagfyr 2017 ac argymhellodd y dylid lleihau'r oedran pleidleisio lleiaf ar gyfer etholiadau'r Cynulliad i 16 yn effeithiol o etholiad 2021 (Argymhelliad 14). Yn ôl y Memorandwm:

Mae'r dystiolaeth yr ydym wedi'i hystyried yn awgrymu y byddai gostwng yr oedran pleidleisio i 16 oed yn fodd grymus o godi ymwybyddiaeth wleidyddol a chyfranogiad mewn gwleidyddiaeth ymysg pobl ifanc. At hynny, pe byddai Llywodraeth Cymru yn deddfu i ostwng yr oedran pleidleisio ar gyfer etholiadau llywodraeth leol Cymru o 2022 ymlaen, byddai'n anghyson iawn, ac yn codi materion gwleidyddol a gweinyddol ychwanegol, pe na byddai'r oedran pleidleisio yn cael ei ostwng ar gyfer etholiadau'r Cynulliad o 2021 ymlaen hefyd. Mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod etholiadau sy'n cael mwy o sylw yn fwy tebygol o arwain at gynnydd yn y gyfran sy'n pleidleisio; felly mae'n ddymunol, pe byddai'r etholfraint yn cael ei hymestyn yng Nghymru, ei bod yn cael ei defnyddio gyntaf yn etholiad y Cynulliad, gan fod hwnnw'n denu mwy o sylw [para 15.39]

Daeth y Panel i'r casgliad hefyd:

I sicrhau y caiff pobl ifanc eu hannog a'u cefnogi i arfer eu hawl i bleidleisio, dylai unrhyw ostyngiad yn yr oedran pleidleisio gael ei gyflwyno law yn llaw ag addysg briodol, effeithiol ac amhleidiol o ran gwleidyddiaeth a dinasyddiaeth. [para 16.38]

Ar 10 Ionawr 2018, mewn a llythyr yn ymateb i'r ddeiseb hon, dywedodd y Llywydd y:

bydd Comisiwn y Cynulliad yn ymgynghori'n gynnar yn 2018 ynghylch sut y dylid bwrw ymlaen ag argymhellion y Panel a'r rhaglen ddiwygio ehangach.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.